

La participació i l'associacionisme juvenil

Reflexions per a les polítiques de
promoció de la **participació juvenil**

Albert Martín i Gómez

Recerca en joventut i associacionisme. Universitat Autònoma de Barcelona

Tècnic de participació. Ajuntament de Barcelona

Objectius

- **La participació i l'associacionisme**, què és i què no és?
- **La joventut (etapa i/o col·lectiu)**, què implica i què no?
- **Associacionisme juvenil**, anàlisi de trajectòries tipus
- **Concrecions** per a la promoció i estudi del cas

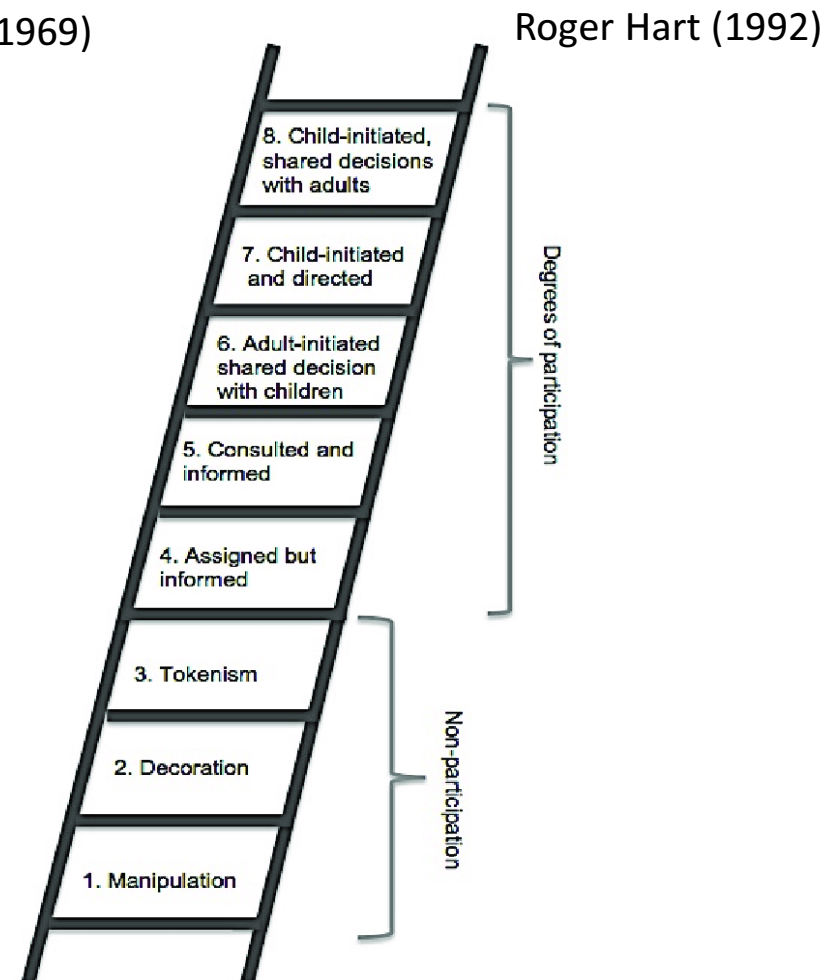
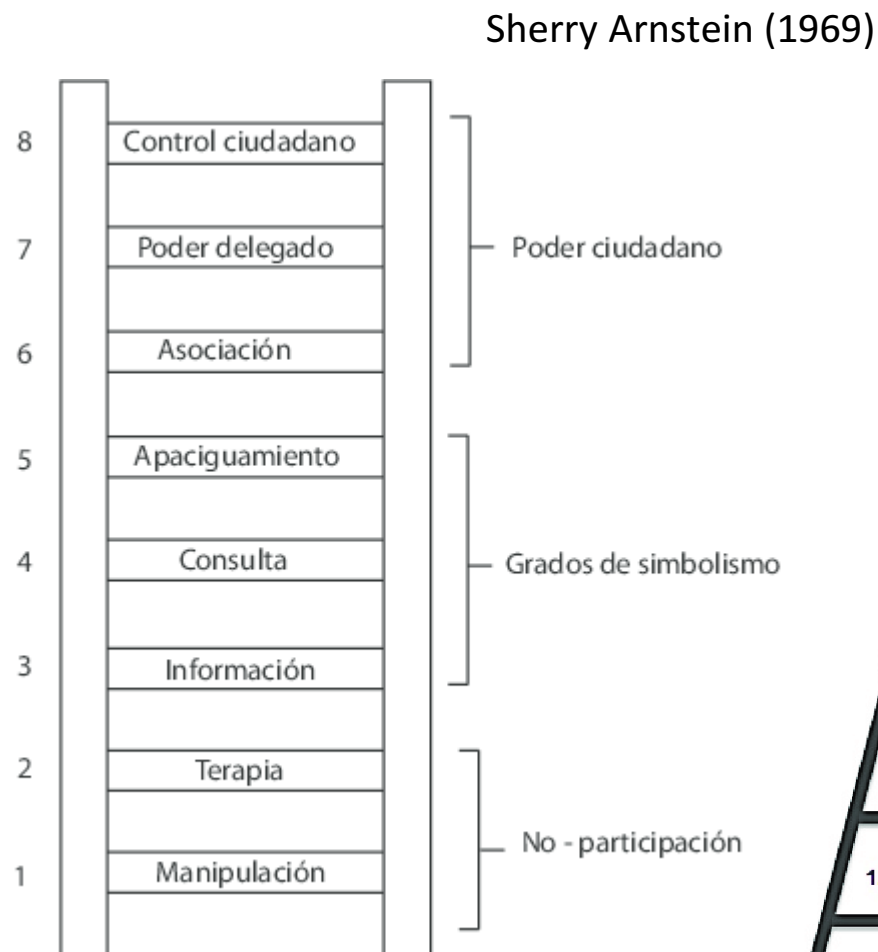

La participació i l'associacionisme

- **Participació** (acció de prendre part d'affers col·lectius):
 - ◊ ~~Participació consumidora (de serveis i activitats organitzades per altri)~~
 - 1. **Participació comunitària** (sobre decisions que només afecten a la comunitat de proximitat / p.e. associacions, plataformes, organització d'activitats)
 - 2. **Participació cívica** (sobre la gestió i co-responsabilització dels serveis públics / p.e. gestió directa)
 - 3. **Participació ciutadana** (sobre la presa de decisions polítiques que afecten a tothom / p.e. òrgans, consells, consultes o processos participatius)
- **Democràcia** (3 dimensions de participació ciutadana):
 - **Representativa** (p.e. votació a candidatures o agrupacions d'electors)
 - **Directa** (p.e. votació en referèndums o consultes)
 - **Deliberativa** (p.e. participació en debats, òrgans o processos participatius)

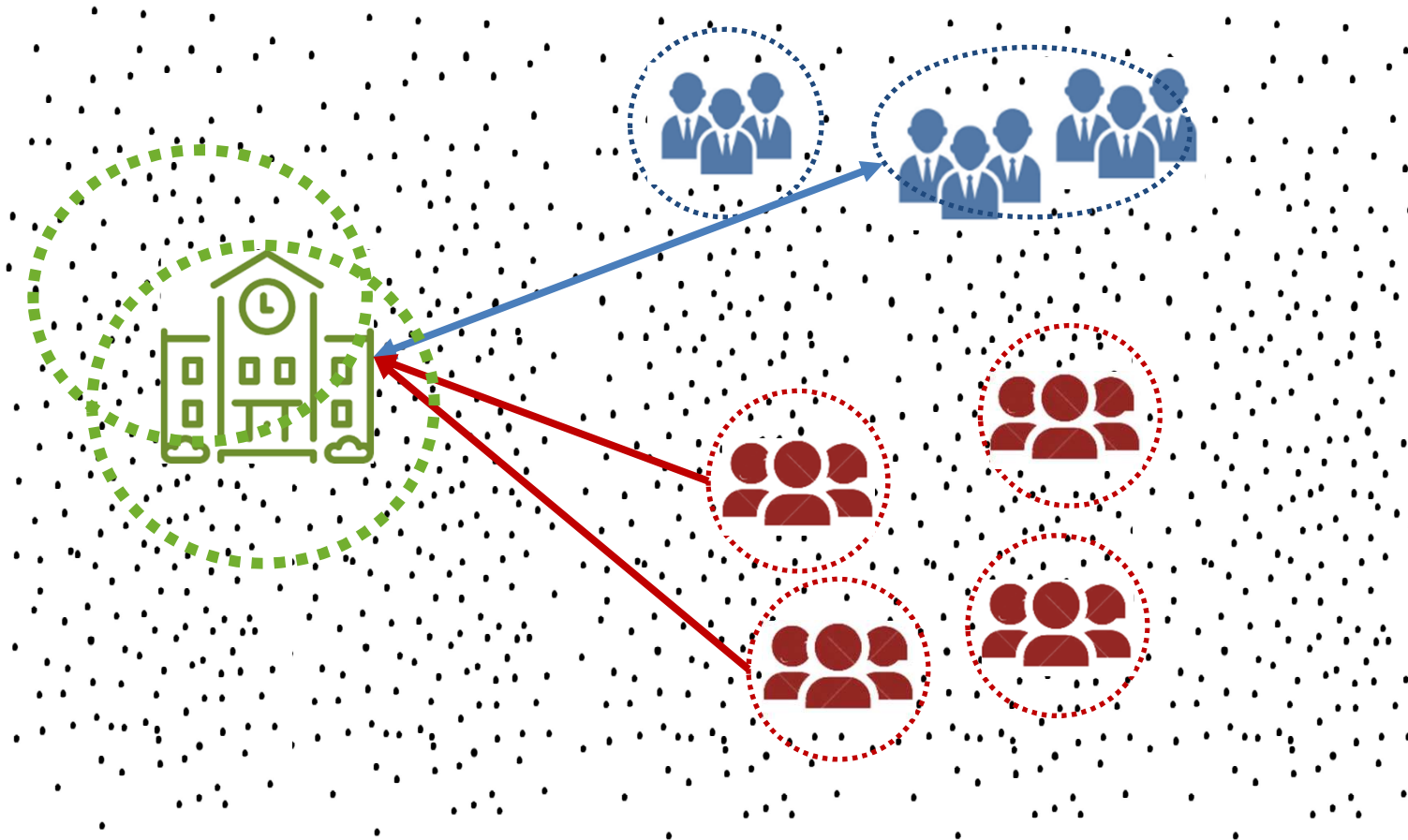
La participació i l'associacionisme

- **Escales de participació**

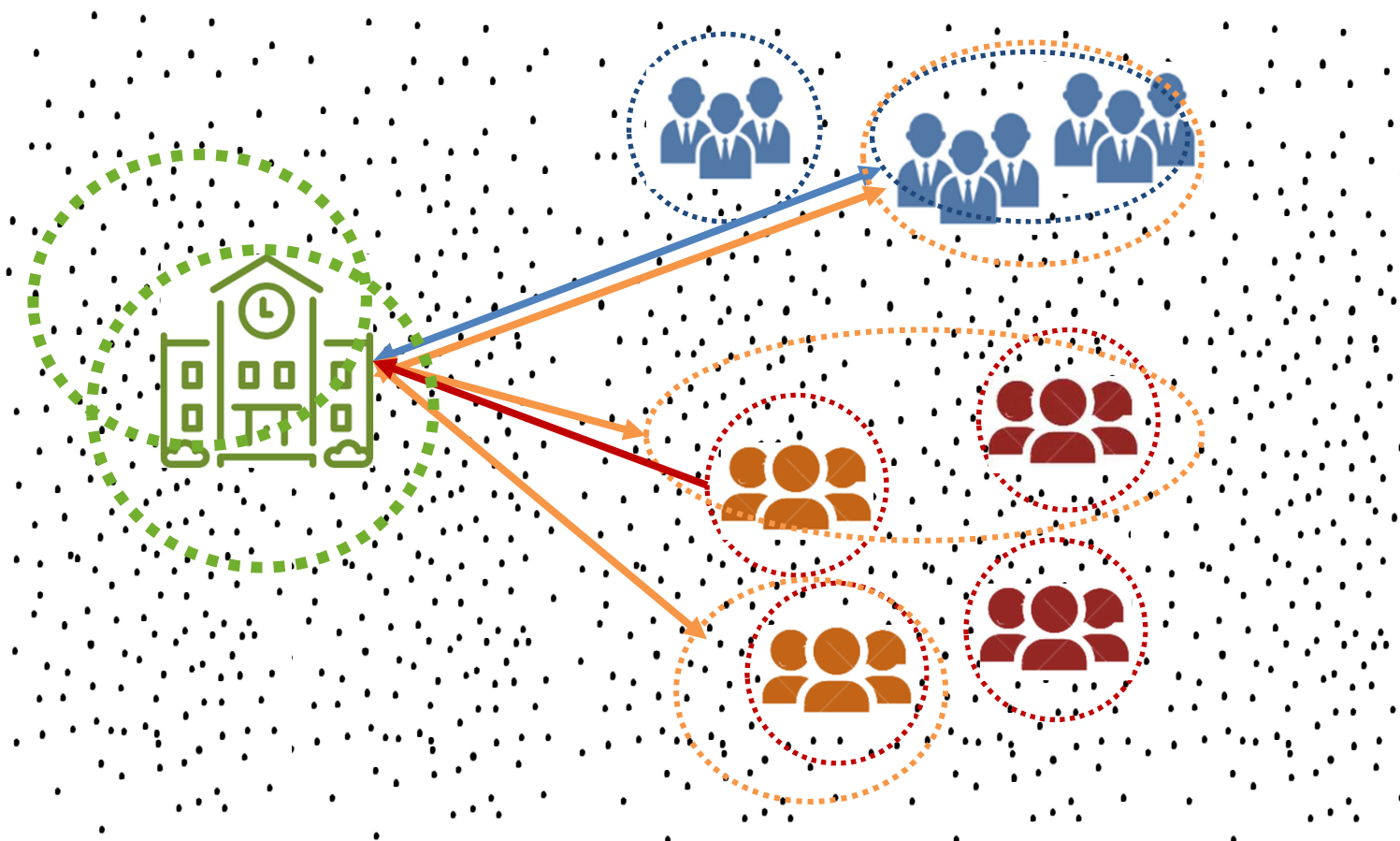
La participació i l'associacionisme

1. Democràcia sense òrgans ni processos formals de participació ciutadana

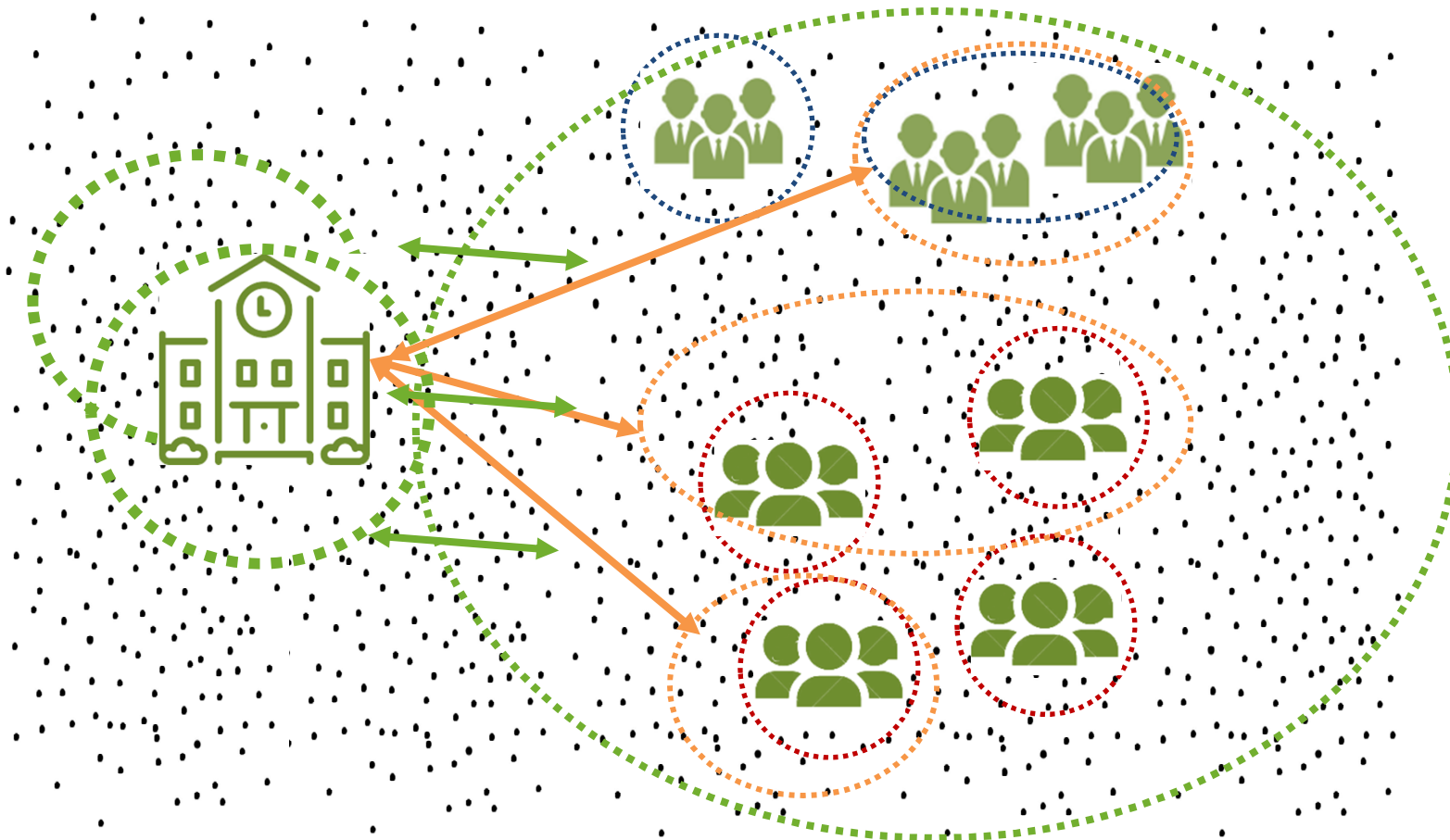
La participació i l'associacionisme

2. Democràcia amb òrgans formals de participació ciutadana

La participació i l'associacionisme

3. Democràcia amb òrgans i processos formals de participació ciutadana deliberativa

La participació i l'associacionisme

4. Crítiques a la participació ciutadana

- La participació ciutadana és **lenta**. Però la democràcia en qualsevol forma ho és.
- La participació ciutadana és **una manera de fer**, en construcció. Però també és **una manera de pensar**: "el que jo proposo, el que m'agradaria que passés, pot no ser la decisió presa, i l'hauré d'acceptar."
- La participació ciutadana no té visió de barri ni de ciutat, sinó que es basa en assumptes particulars.
- La participació ciutadana reforça el paper dels **grups de pressió** debilitant als ciutadans comuns.
- La participació ha de **voler dir prioritzar** perquè governar vol dir prioritzar. Per tant, **cal saber dir NO**. Direm SÍ a uns (o a unes propostes) i direm NO a d'altres.
- La participació no cal preguntar-ho tot, no cal preguntar sobre coses absurdes. Cal **preguntar sobre coses importants**.
- La participació ciutadana és una activitat que s'ha de fer de manera regular i constant.
- Sempre participen els mateixos, els que sempre participen.

La joventut (etapa i/o col·lectiu)

- **Joventut com a etapa vital:**

- **Etapa contextual** (espai geogràfic – temps històric)
- **Emancipació immaterial respecte progenitors** (procés de sedimentació i constitució d'una personalitat, identitat, sensibilitat i projectes de vida propis a nivell polític, econòmic i sexual)
- **Emancipació material respecte progenitors** (procés d'autonomia material a partir de la venda del propi treball i per l'accés a un habitatge propi)

- **Joves com a col·lectiu social:**

- **Heterogeneïtat interna** (diversitat per vivència i condició de classe, sexe, gènere, origen, color de pell, edat, identitat, diversitat funcional, etc.)
- **Condició compartida** (problemàtiques i vivències compartides en relació a les circumstàncies estructurals-materials i simbòliques-psicològiques: oci, espai públic, ensenyament, sexualitat, presa decisions, mmcc, habitatge, laboral)
- **Franja d'edat** (mesura estadística necessària per les administracions públiques per a desenvolupar polítiques delimitant les persones amb “dret” a ser receptores)

La joventut (col·lectiu): implicacions de l'associacionisme

- ✓ Vida social activa al territori (presència al carrer com a últim espai de llibertat)
- ✓ Espais de trobada (formals o informals) per a l'oci, la reflexió i l'acció sobre problemàtiques i inquietuds pròpies (activitats, tallers, reivindicacions, suport mutu).
- ✗ *Controlar i vigilar (i sancionar) el comportament al carrer i als equipaments molest per a la mirada adulta*

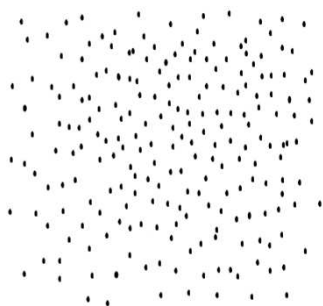
La joventut (etapa): implicacions de l'associacionisme

- ✓ Aprenentatges associatius, d'autoorganització, auto-gestió, implicació i arrelament amb el territori i amb les problemàtiques socials, i inclús juvenils (apoderament).
- ✓ Aprenentatges necessaris (no suficients) per a una generació futura d'adultes implicada i sensibilitzada amb el territori i les problemàtiques (motor de canvi).
- ✗ *Comportaments passius, individualistes, consumistes d'ofertes d'oci comercial, usuaris d'activitats programades per altri, controlats per a la mirada adulta.*

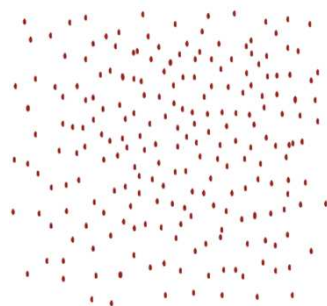
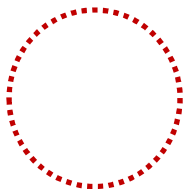
Associacionisme juvenil: anàlisi de trajectòries tipus

1. Inquietuds individuals juvenils i inquietuds dels projectes col·lectius juvenils

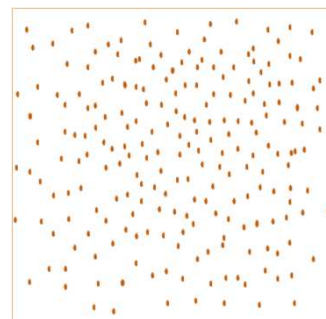
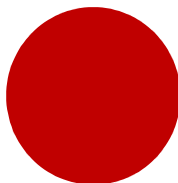
(15-20)

Espai de trobada
entre iguals
inquietuds

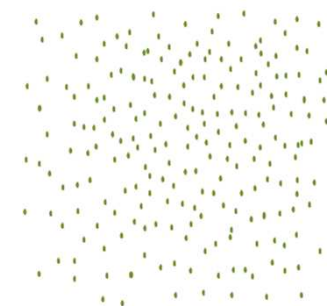
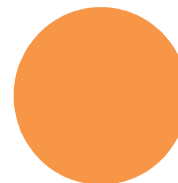
(15-25)

Col·lectiu amb
projecte
polític/social

(20-30)

Col·lectiu demandant
de projectes
municipals juvenils

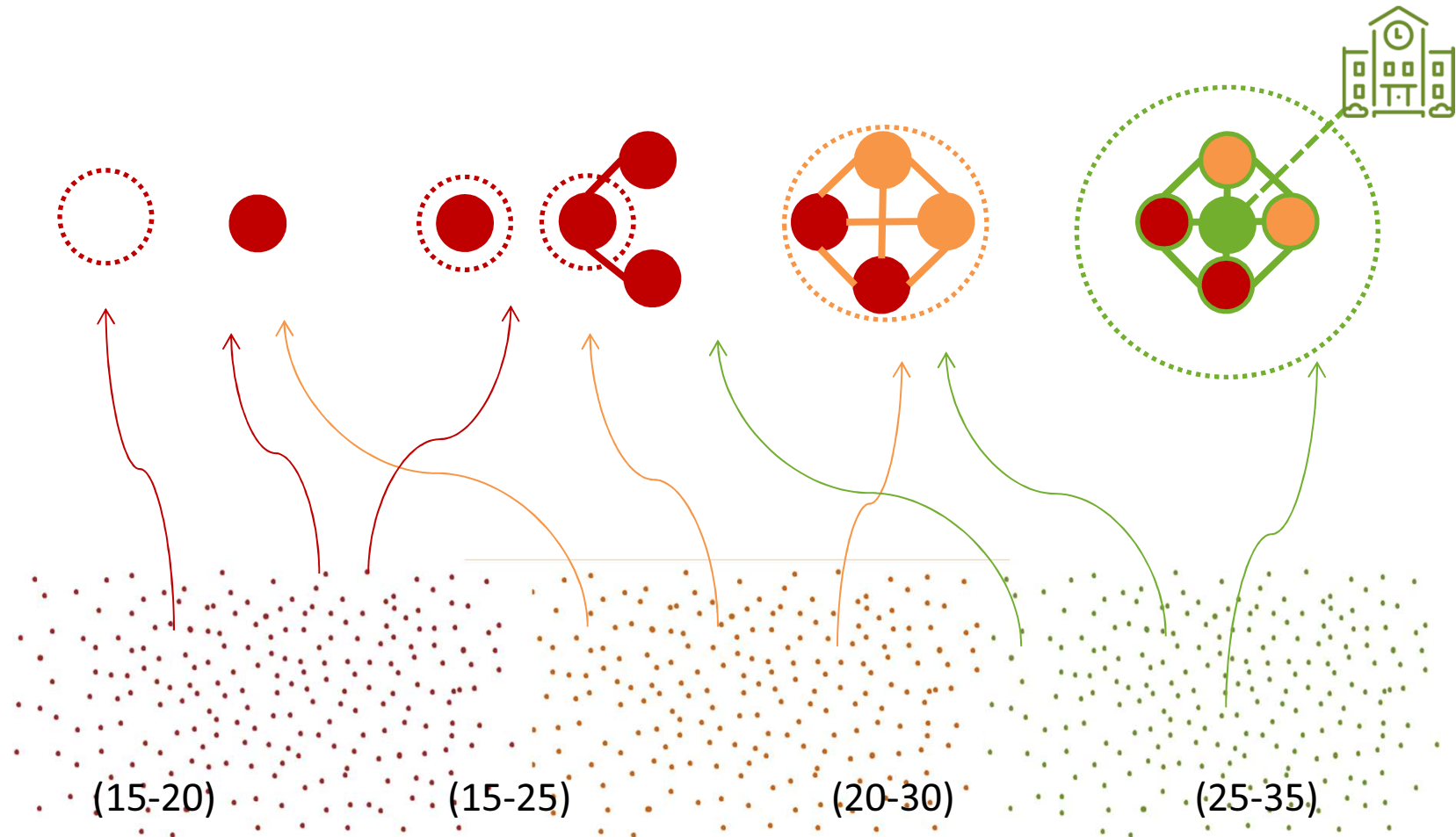
(25-35)

Entitat gestora
d'equipament o
servei municipal

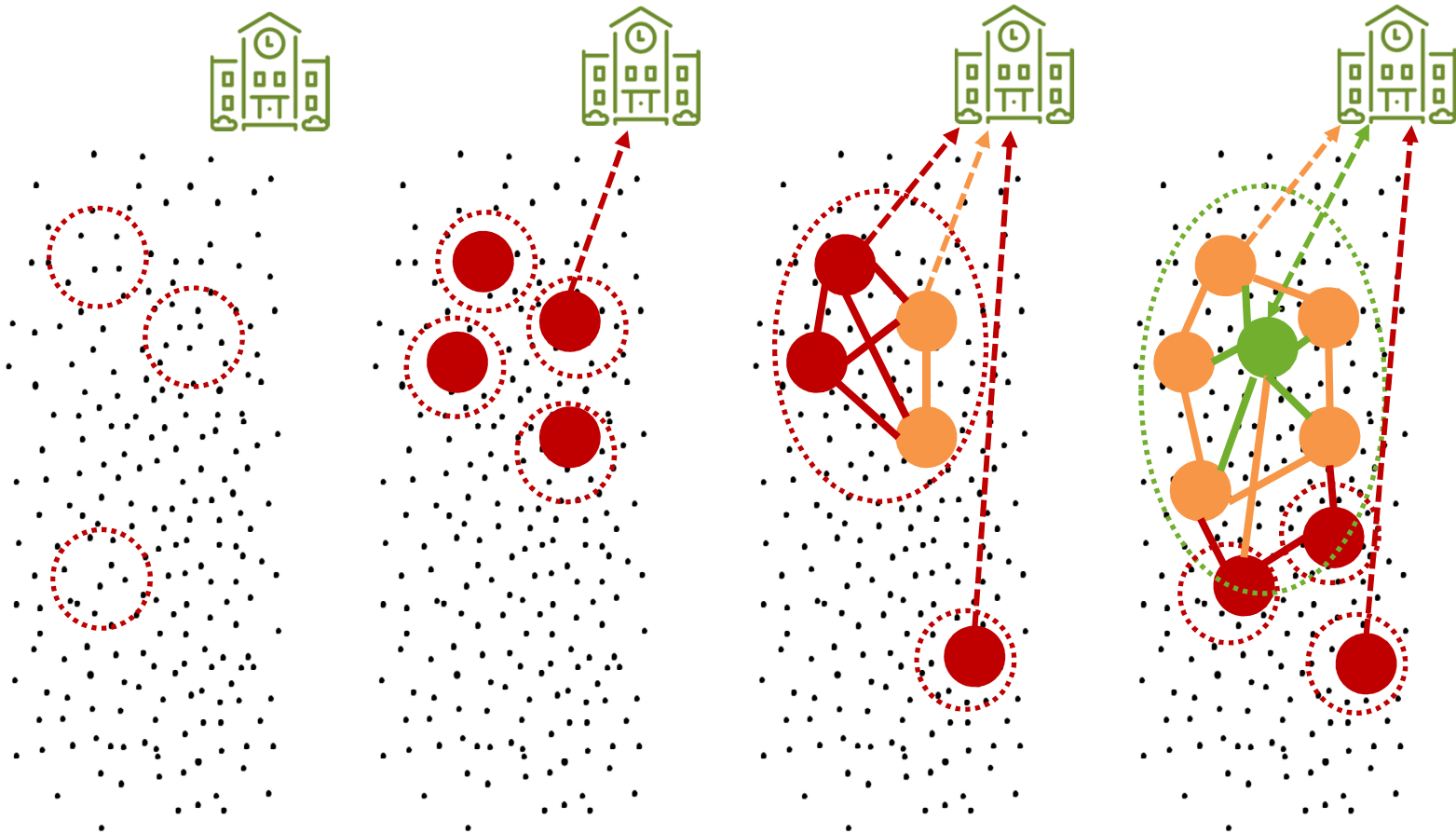
Associacionisme juvenil: anàlisi de trajectòries tipus

2. Consolidació i arrelament dels projectes col·lectius juvenils

Associacionisme juvenil: anàlisi de trajectòries tipus

3. Consolidació i relació dels moviments associatius juvenils amb les institucions

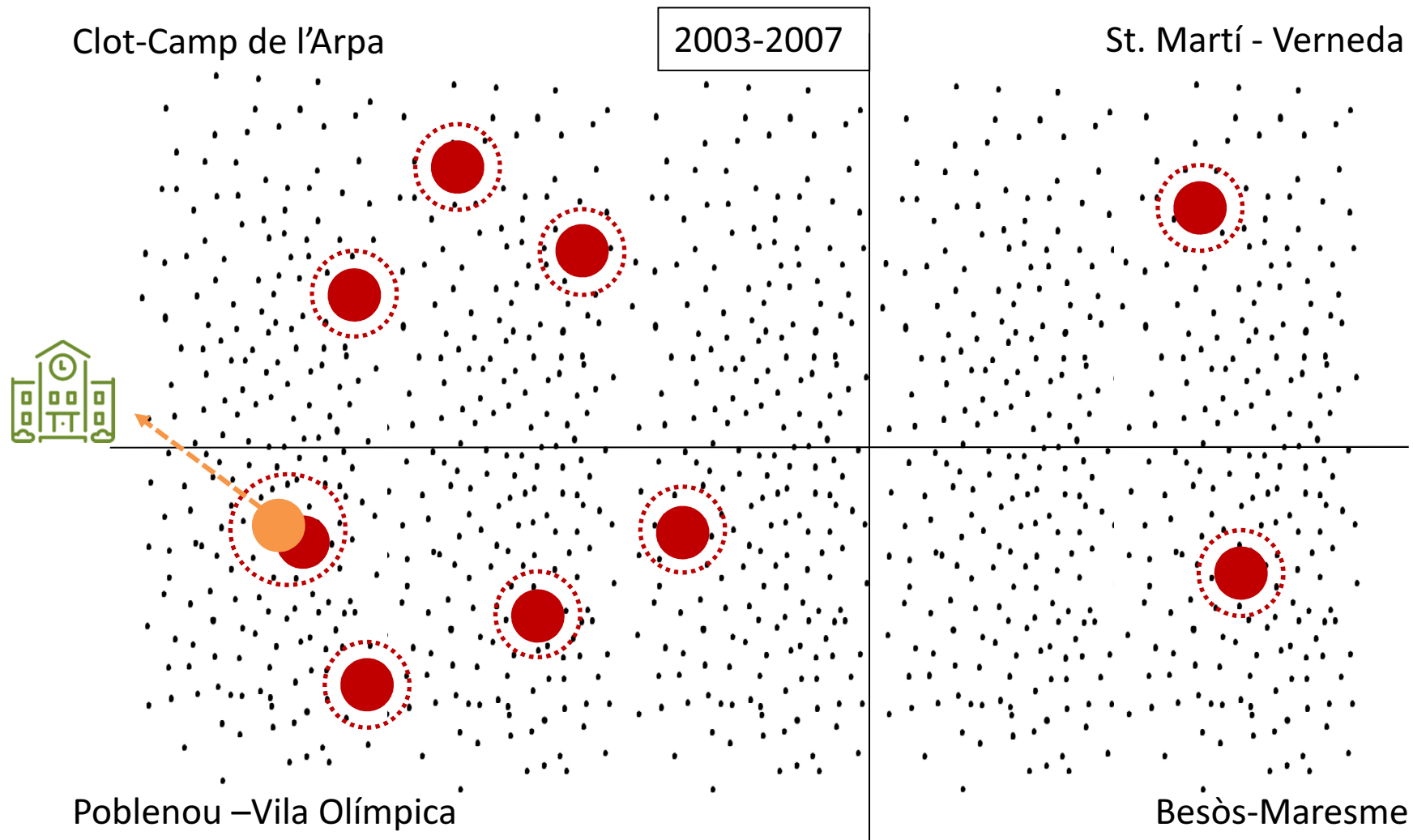
Concrecions: promoció de la participació juvenil

En el cas de les persones joves, **no hi ha un rebuig a la participació, sinó a les formes tradicionals de participació** i a les pràctiques enquistades en les organitzacions i institucions adultes consolidades. Això requereix fer un major esforç d'anàlisi dels interessos juvenils i creativitat quan es volen engegar espais i processos participatius.

- **Suport a l'associacionisme juvenil (participació comunitària)**
 - Flexibilitat per a la realització de les activitats al carrer o cessió de locals (permisos, infraestructures, horaris, terminis i suport davant queixes).
- **Gestió directa equipaments municipals (participació cívica)**
 - Facilitació i autonomia per a la co-responsabilització de la gestió (directiva) d'equipaments/serveis municipals juvenils (casals o espais joves).
- **Incorporació en la presa de decisions (participació ciutadana)**
 - Priorització de cercar la visió/opinió sobre necessitats juvenils en els espais juvenils (instituts, casal) enlloc de crear espais per a convocar-los (consell).
 - Permeabilitat i no menysteniment de reivindicacions, mètodes organitzatius i d'auto-organització al marge de les institucions (no cooptar).

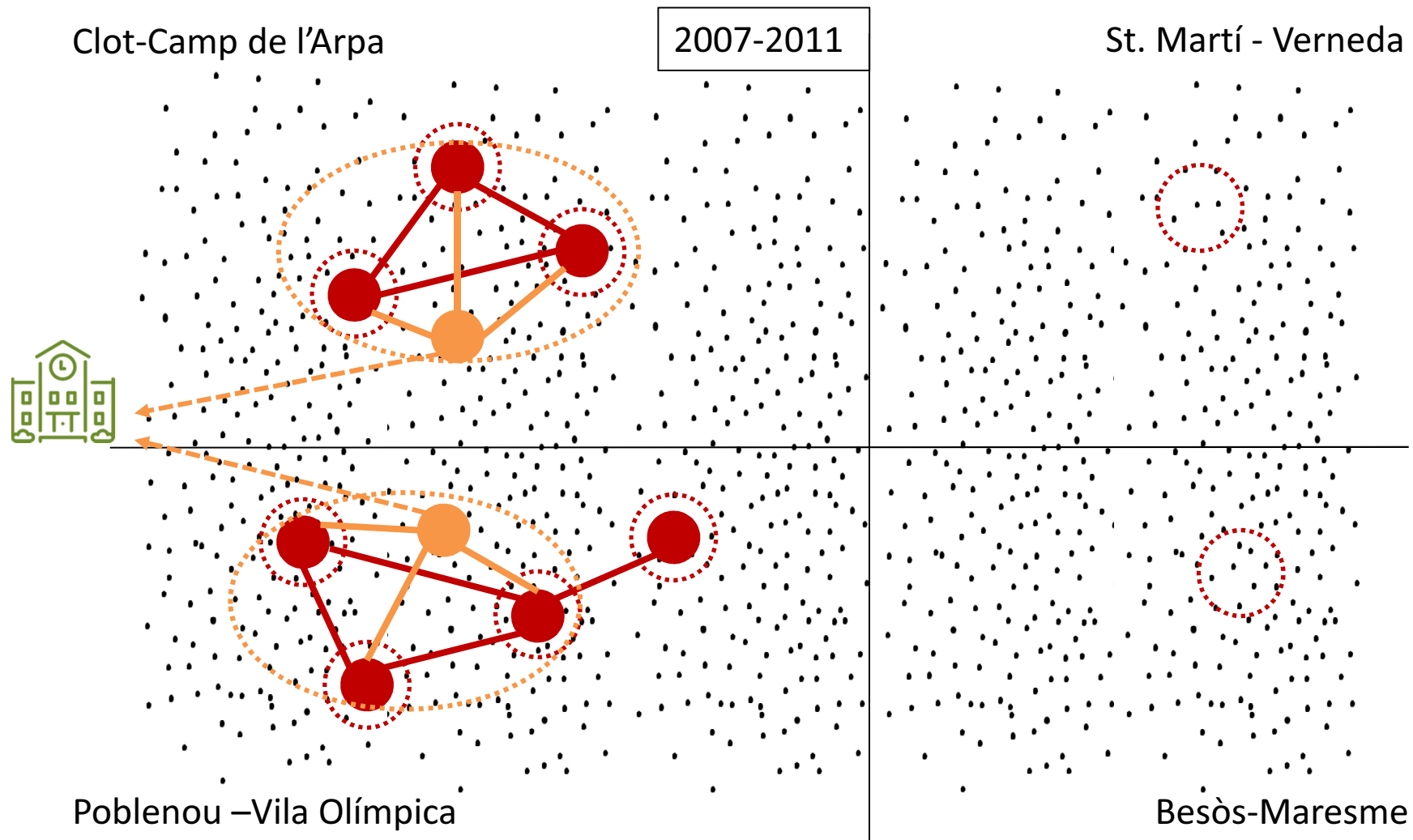
Estudi d'un cas:

1. L'associacionisme i participació juvenil al Districte de Sant Martí (Barcelona)

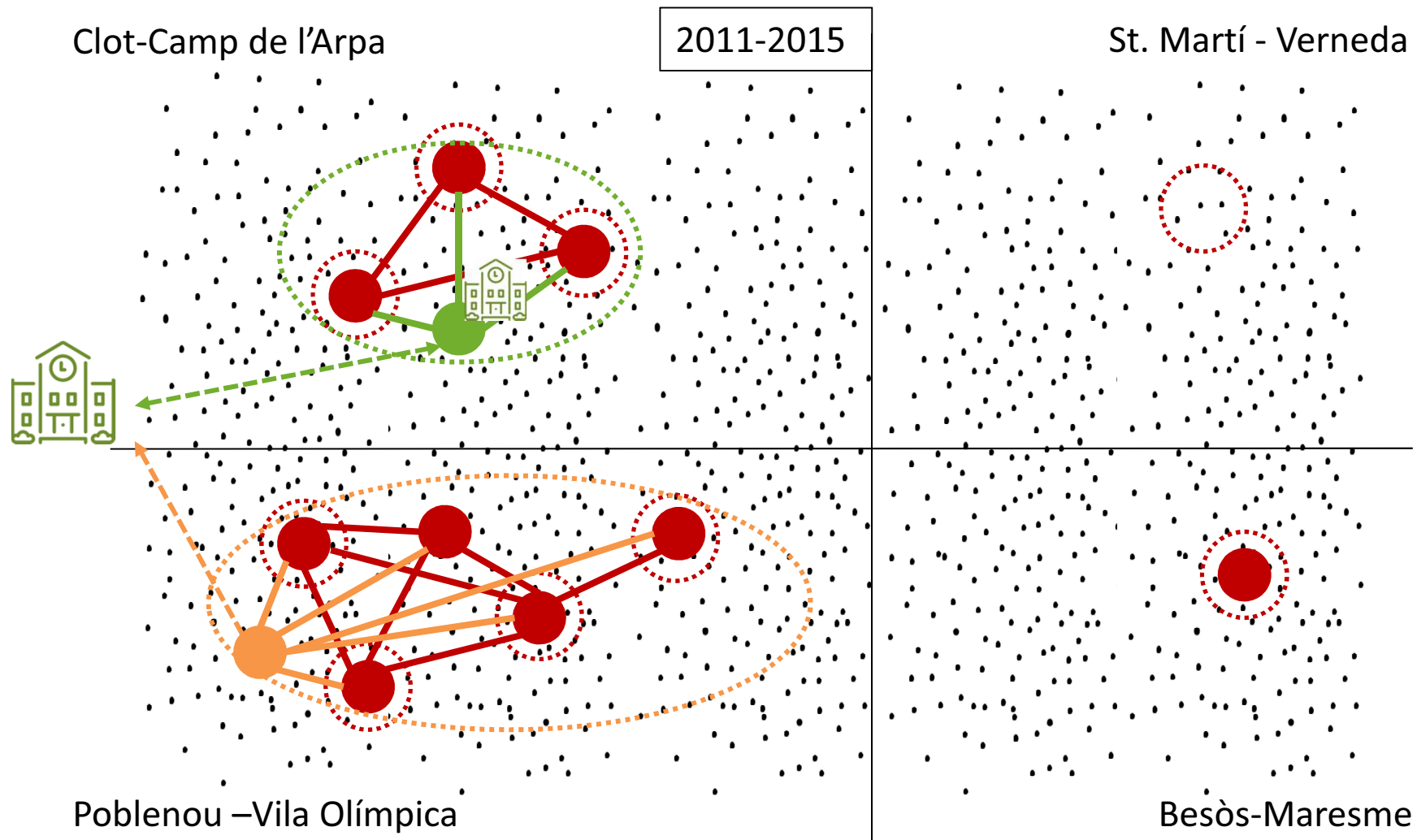
Estudi d'un cas:

2. L'associacionisme i participació juvenil al Districte de Sant Martí (Barcelona)

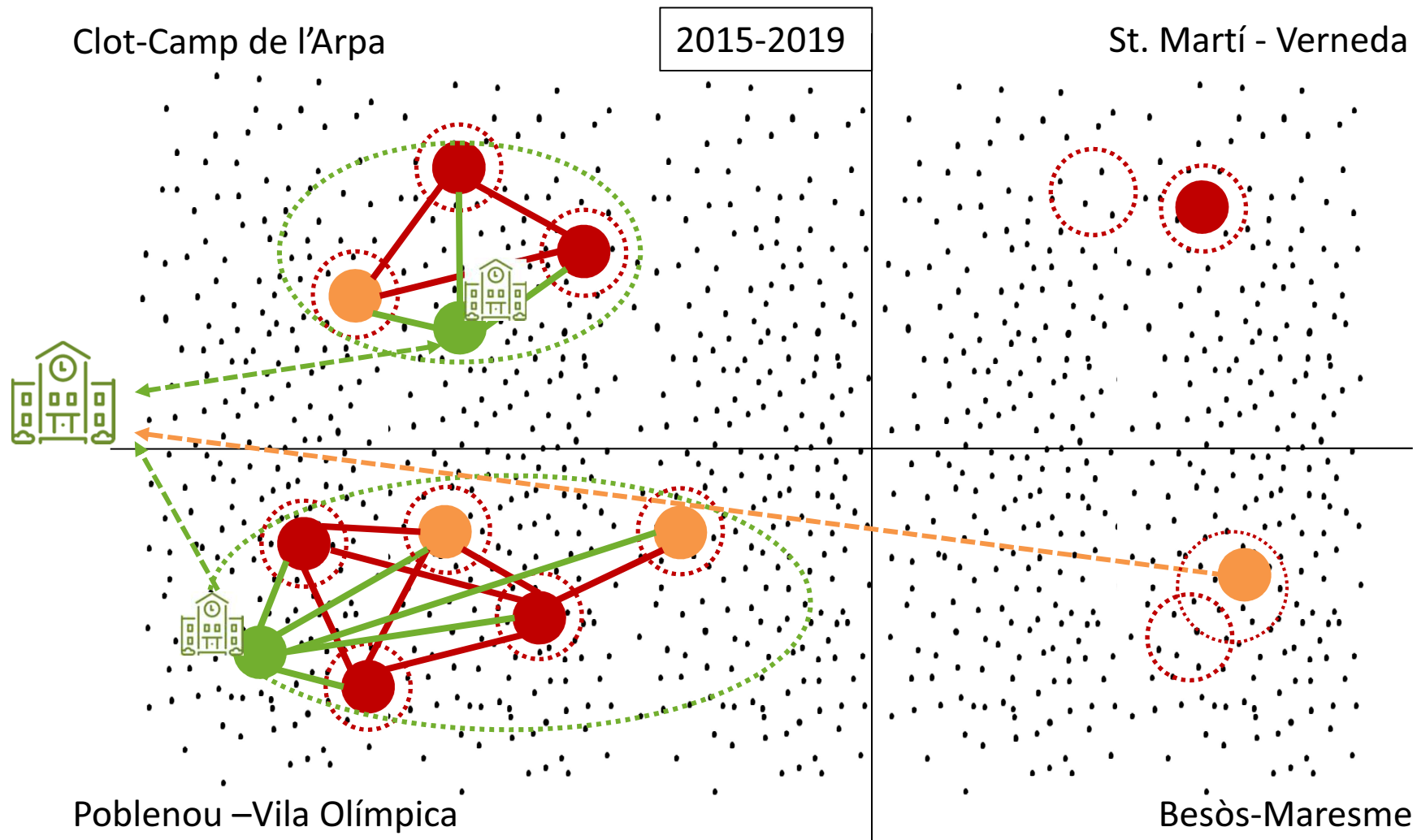
Estudi d'un cas:

3. L'associacionisme i participació juvenil al Districte de Sant Martí (Barcelona)

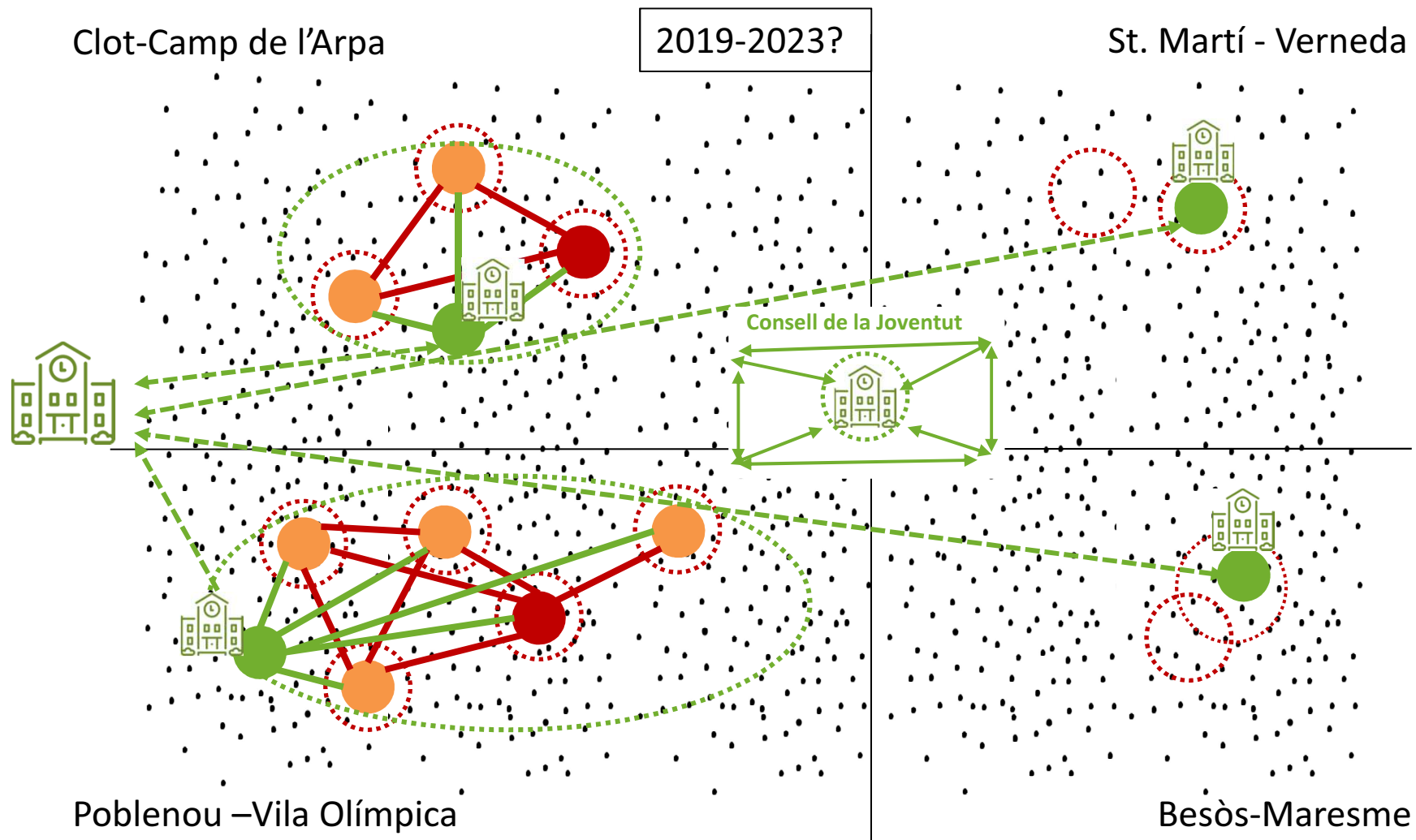
Estudi d'un cas:

4. L'associacionisme i participació juvenil al Districte de Sant Martí (Barcelona)

Estudi d'un cas:

5. L'associacionisme i participació juvenil al Districte de Sant Martí (Barcelona)

Bibliografia

- Alfageme, Erika ; Cantos, Raquel; Martinez, Marta (2003). *De la participación al protagonismo infantil. Propuesta para la acción*. Plataforma de Organizaciones e Infancia.
- Allerberck, Klaus i Rosenmayr, Leopold (1979). *Introducción a la sociología de la juventud*. Buenos Aires: Kapelusz. 1977.
- Brito, Roberto (1996). “Hacia una sociología de la juventud. Algunos elementos para la deconstrucción de un nuevo paradigma de la juventud”. *Revista de estudios sobre juventud JOVENes*, 1.
- Gaitán, Lourdes i Liebel, Manfred (2010). *Ciudadanía y derechos de participación de los niños*. Madrid: Síntesis.
- Hart, R. (1997). *Children's participation: The theory and practice of involving young citizens in community development and environmental care*. Londres: Earthscan Publications. UNICEF.
- Martín, Albert; Rodó, Maria; Foradada, Mireia; Estivill, Jordi (2014). *Rebels amb causa. Manifest juvenil contra el poder adult*. Barcelona: Tigre de Paper.
- Martín, Albert i Truñó, Maria (2016). *Participació de nois i noies a Barcelona. Oportunitats per a la coproducció de la ciutat amb i des de la infància i l'adolescència*. Institut Infància i Adolescència
- Novella, Ana; Llena, Asun; Noguera, Elena; Gómez, Miquel; Morata, Txus; Trilla, Jaume; Agud, Ingrid; Cifre-mas, Joana (2014). *Participación infantil y construcción de la ciudadanía*. Barcelona: Graó.
- Pindado, Fernando (2008). *La participación ciudadana es la vida de las ciudades*. Barcelona: Ed. Serbal.
- Sagera, Martín (1992). *El edadismo contra “jóvenes” y “viejos”. La discriminación universal*. Madrid: Fundamentos
- Tarragó, Daniel; i Brugué Quim (2015). *L'administració deliberativa: de l'eficàcia i l'eficiència a la intel·ligència i de les tutines a la innovació*. Neopolis.
- Tonucci, Francesco (1997). *La ciudad de los niños*. Madrid: El árbol de a memòria. 2004
- Villasante, Tomás; Martí, Joel; Montañés, Manuel (2000). *La investigación social participativa*. Barcelona: El Viejo Topo.